

Koordinace BOZP na staveništích – teorie a praxe

15.06.2009 | ZDROJ: [ENVIFORM](#) | AUTOR: [HECZKO BRUNO](#)

Je to více než dva roky, co byl Parlamentem České republiky přijat zákon č. 309/2006 Sb., který byl zpracován dle evropské Směrnice Rady 92/57/EHS ze dne 24. června 1992. Od přijetí zákona se počty závažných nebo smrtelných úrazů na stavbách pohybují stále na vysokých hodnotách a úroveň BOZP na staveništi nedosahuje požadované kvality.

KLÍČOVÁ SLOVA: [KOORDINÁTOŘI](#), [STAVENIŠTĚ](#)

Je určitě ještě velmi brzo zaujímat stanoviska, zdali je zavedení koordinátora na staveništi správným nebo bezpředmětným krokem, a jestli se ubíráme tím správným směrem. Problém stále vysoké úrazovosti ve stavebnictví je způsoben mimo jiné také zažitými způsoby, jak zadavatelů staveb (stavebníků), tak i projektantů a jednotlivých stavebních nebo dodavatelských firem. Zvláště u některých zadavatelů staveb tkví problém v nevědomosti a neznalosti základních legislativních požadavků, a to zejména zákona č. 309/2006 Sb., jakož i ve zkrácených představách, že každý náklad pro zajištění BOZP je jakýmsi nutným zlem a výdajem. Prioritou je, až na výjimky, vždy co nejnižší cena dodávky a služby na úkor kvality a bezpečnosti, ačkoliv navenek je deklarován pravý opak. V praxi se většinou zakázky dostávají ke koordinátorovi až ve fázi realizace, což způsobuje, že ona původní myšlenka a systém vlastní koordinace staveb nefunguje správně a často bývá už pozdě, řešit základní problémy v zajištění BOZP. Zbytečně pak mnohdy dochází k improvizovanému zajišťování bezpečnosti, což bývá neúčinné, ale také zbytečně nákladné. A právě tam se investoři dopouštějí největší chyby - s cílem co nejvíce ušetřit koordinátora poptávají až během samotné realizace stavby, a také z důvodu zbavení se pouhé hrozby možných problémů a postihů během kontrol, pro neplnění povinných legislativních požadavků.

Zmiňovaným problémem je fáze přípravy a projektů, kde se prakticky řešení otázek bezpečnosti opomíjí, nebo řeší nedostatečně, a nechává se až na samotnou realizaci projektu. Přitom je nutné podotknout, že právě v přípravě stavby veškeré plánování a koordinace začíná, ať už je projektant sám o sobě i koordinátorem, nebo má odborně způsobilou osobu jako poradce. Projektant s koordinátorem při přípravě stavby odpovídají za minimalizaci rizik už při vzniku vlastního projektu, pro zajištění nejenom bezpečného užívání a udržování zhotovené stavby, ale i bezpečnosti během provádění stavebních prací při realizaci díla. Jako ideální se jeví projektovat takové prvky a konstrukce, které jsou samy o sobě zabezpečené, nevyžadující dočasná bezpečnostní opatření nebo je vyžadují jen minimálně. V dalším případě zakomponovat dočasná opatření již do projektu a rozpočtu staveb a vyloučit rizikové práce, a až jako poslední možnost využívat kolektivní nebo individuální způsoby a systémy zajištění bezpečnosti pracovníků.

Konečné články ve spletném řetězci dodavatelů jsou a budou vždy nejslabší částí, a jak se praví, i zde platí, že síla celku má takovou hodnotu jako jeho nejslabší část.

Problém některých našich zhotovitelů (většinou těch menších) je zakořeněn hluboko ve firemní kultuře a návycích. Většina firem či firmiček provádějících dílčí práce na staveništi, nemají valnou představu o zajištění základních požadavků bezpečnosti práce, natož aby splňovaly náročnější, konkrétní požadavky dle plánu BOZP a podněty koordinátorů. Totéž lze říci o osobách samostatně výdělečně činných (OSVČ), též zvaných jiné fyzické osoby, které jsou na tom, co se týče plnění základních bezpečnostních požadavků, mnohdy nejhůře. Tyto osoby jsou určitým problémem a také fenoménem doby, obzvláště v oboru stavebnictví a v některých případech jsou poptávány doslova na ulici z hodiny na hodinu, čímž odpadají jakékoli možnosti je ovlivnit nebo zasáhnout a provést případná opatření.

Osoba koordinátora na staveništi je postavena před obtížný úkol skloubit legislativní rámec na požadovaný ideální stav a reálné možnosti všech zúčastněných subjektů. Jeho postoj je ve složité situaci - nemůže si dovolit vždy nekompromisně řešit problémy pedantským bazírováním na každém ustanovení předpisu, nařízení či normě, ale hledat ty správné kompromisy a navrhnout přijatelná opatření. Koordinátor je závislý na investori stavby a někdy bývá smluvně poptán i firmou zhotovitele, podle toho musí jednat, řešit a přemýšlet i v dalších souvislostech. Zákonné povinnosti jsou jasně dány, ale prostředky a pravomoci k jejich vyžadování a prosazování nejsou prakticky žádné, pokud si je koordinátor předem nesjedná se zadavatelem. Kupodivu zrovna nad koordinátory vznikl výhrušný bič, v podobě možných sankcí za nesplnění některé ze zákonných povinností. V praxi se také setkáváme s koordinátory, kteří jsou spíše bezpečnostními techniky, jejichž činnost se omezuje na dokumentování a sepisování závad a prohřešků, které jsou momentálně v době kontroly na staveništi v nepořádku. Vytrácí se nám jakákoli prevence rizik a časová koordinace z hlediska BOZP.

Tyto záznamy jsou sice jediným prokazatelným výstupem koordinátora o vyhledávání rizik a řešení problémů nebo závad, otázkou vždy je, jakou mají praktickou hodnotu. Zpracovaný plán BOZP se také mnohdy stává pouhou nutnou administrativou, které rozumí, pracuje s ní a aktualizuje vlastně jen koordinátor – otázka jeho obsahu a rozsahu se tímto stává nedůležitá. Dále ani není nutno rozvádět otázku smluvních vztahů mezi zadavatelem a koordinátorem, kdy je například při rozsáhlém projektu nasmlouván koordinátor pro realizaci stavby na několik hodin měsíčně. Následný dopad na celkovou funkčnost zajištění bezpečnosti na staveništi bude jistě nedostačující, na což navazuje fakt, že každé staveniště má svá specifická rizika, která se mění v reálném čase (např. na rozdíl od výrobních provozů), a která vznikají a zanikají s postupem realizace stavby.

V prvé řadě je třeba si uvědomit, že přechod na novou evropskou legislativu, kterou jsme převzali, bude dlouhotrvajícím procesem, a dobré výsledky můžeme čekat až za delší období, až si zadavatelé, projektanti a zhotovitelé uvědomí potřebu a výhody zajištění komplexní bezpečnosti na staveništích, a řešení otázek bezpečné práce na všech úrovních se stane jakýmsi standardem. Řešením by mohlo být zvýšení úrovně osvěty u zadavatelů staveb, zlepšení firemní kultury stavebních firem a

následný pečlivější výběr OSVČ. V neposlední řadě by pomohlo přijmout za samozřejmé, že řešení bezpečnosti ve stavebnictví je velmi důležité a potřebné pro všechny a ve všech fázích stavebního řízení, tj.: přípravě stavby – projektu, realizaci a následném užívání a údržbě stavby. V případě koordinátorů je nutností neustálé zlepšování odborných a praktických dovedností, jak vzdělávacími programy, školeními, konferencemi, tak i samotným výkonem funkce koordinátora na staveništích. Jedině tak může být docíleno správného přístupu k řešení složitých situací a podmínek na staveništích.

Ve zkratce výpis některých z problémů při zajišťování BOZP na staveništích:

Příprava staveb – absence koordinátora při projektování staveb; ne-spolupráce stavebních úřadů a OIP při posuzování projektové dokumentace, vydávání stavebních povolení a kontrolách zadavatelů

Realizace – interní kultura firem, nevhodné návyky a neochota spolupracovat u některých zhotovitelů a dodavatelských společností; problémy s OSVČ, jako konečným článkem dodavatelského řetězce

Další faktory – tlak investorů i zhotovitelů na snižování nákladů na úkor bezpečnosti; celkově nesprávný přístup a postoje některých zadavatelů k otázkám zajištění BOZP na staveništi